

Kun uhri alkaa toipumisensa, käy hän lävitse mitä erilaisimpia vaiheita. Siinä vaiheessa kun Reino oli alkanut tajuta mitä hänelle menneiden vuosien aikana oli tapahtunut, olivat hänen tunteensa hyvin sekavat. Päälimmäisenä oli kuitenkin suuri helpotus sen johdosta, että hän oli saanut nimen kaikelle sille, mitä oli joutunut kokemaan. Kuinka usein hän olikaan kertonut elämästään läheisimmille tuttavilleen, jotka kuitenkin olivat vähätelleet kaikkea toteamuksella: ”Eihän kenelläkään tässä ajassa mene niin hyvin. On aivan turhaa odottaa mitään paratiisia tämän maan päälle.” Reino ei voinut olla kokematta siinä melkoista moitetta itseään kohtaan. Häntähän pidettiin aivan käytännössä melko taitamattomana aviopuolisena ja seurakunnan työntekijänä!

Kun monien vuosien kärsimyksen ja pettymysten jälkeen viimeinkin muutama seurakuntalainen oli antanut hänen ymmärtää, ettei kenenkään ihmisen tarvitse kestää sellaista, eikä voikaan kestää, oli synkien pilvien lävitse viimeinkin kirkas auringonsäde loistanut hänen elämäänsä. Hän ei ollut mikään tyhmä ihminen, sen osoittivat monet hänen taitonsa, jotka hakivat vertaansa jopa laajemmissa piireissä. Nyt vuosien jälkeen hän oli tullut näkemään sen, että jostakin kumman syystä kaikki hänen kohtalotoverinsa olivat hyvin suuressa määrin hänen kaltaisiaan. Monet näistä ihmisistä omasivat erikoislahjakkuuksia, heidän älykkyydosamääränsä oli keskinkertaista korkeampi, ja siitä huolimatta he olivat ajautuneet aivan sietämättömiin olosuhteisiin. Kysymys ei ollenkaan ollut järjestyksestä tai sen puutteesta, vaan jostakin aivan muusta. Heidän olemuksessaan oli joitakin tekijöitä, jotka paradoksaalisesti olivat johtaneet heidät sille tielle, miltä pois pääseminen tuntui ylivoimaiselta.

Ensimmäinen tunne siis oli ollut sanoinkuvaamaton helpotus, kun hän oli tajunnut olevansa tekemisissä asian kanssa, joka ei ollutkaan riippuvainen hänestä. Hän oli niin avioliitossaan kuin seurakuntaelämänsäkin tehnyt kaikkensa, jotta asiat olisivat korjaantuneet, mutta kaikki oli ollut turhaa. Oli aivan samantekevää mitä hän teki, sanoi, miten hän käyttäytyi, lopputulos oli aina sama.

Kun nyt puhumme tästä asiasta, on se monelle asiaan perehtymättömälle aivan käsittämätöntä, eikä Reino sinänsä enää ihmetellyt sitä, että niin harva saattoi edes hitusen käsittää siitä, mitä hänen kaltaisansa ihmiset joutuivat läpikäymään.

Ensimmäinen eron vuosi oli ollut jossakin suhteessa suorastaan riemullinen, kun hän oli päässyt pakoon aivan ylivoimaista ahdistustaan. Tuo tuska oli ollut niin suuri kaikkina noina vuosina, että lukematomia kertoja hän oli ollut tekemäisillään sen, mitä moni kohtalotoverinsa. Työnsäkin johdosta hän joutui olemaan paljon tien päällä omalla tai seurakunnan autolla. Hän oli melko sairas mies noina vuosina, sillä henkinen tuska oli etsinyt ulospääsyä etsiytyessä hänen ruumiiseensakin. Hänellä oli monia psykosomaattisia vaivoja, jotka vähitellen olivat tarpeeksi pitkällisen vaikutuksen johdosta muuttuneet somaattisiksi sairauksiksi. Niinpä hän ajoittain oli aivan lo-

puttoman väsynyt ja totaalisen kyllästynyt elämään. Kuinka monta kertaa olikaan pieni sarvipää istuutunut hänen rinnallensa ja siitä hypännyt ratin reunalle: ”Katso nyt elämääsi ja toimintaasi seurakunnassa. Mitä merkitystä sinun elämällesi enää on, sillä vaikeuksiesi johdosta lähes jokainen on hylännyt sinut. Katso nyt, kuinka komea rekka on tulossa vastaan! Käännä kohta rattia vasemmalle, niin kaikki huolesi ovat ohitse!”

Kiusaus oli ollut todella suuri. Mitä siitä, jos rekakuski saisi elinikäisen trauman törmäyksestä hänen kanssaan! Hän ei jaksaisi enää yhtään päivää! Hänen elämällään ei ollut mitään merkitystä, koska koko maailma oli häntä vastaan. Miksi hänen vielä piti kärsiä kaikkea sitä, mitä häneen kohdistettiin niin kotona kuin seurakunnassakin?

Terapeutti oli useaan kertaan esittänyt hänelle todella vakavaimena kysymyksen: ”Kuule Reino, onko sinulla mitään käsitystä siitä, kuinka sinä ylipäätään selvisit kaikesta siitä?” Reino ei osannut vastata kysymykseen. Ainoa selitys oli se, että kaikesta huolimatta armollinen Jumala oli ollut hänen kanssaan, ja kärsimyksellä oli sittenkin jokin merkitys tässä kaikessa.

Mitä pidempi aika kului niin avioliiton purkautumisesta kuin entisestä seurakuntayhteydestä irrottautumisesta, sitä selvemmin Reino nyt käsitti olleensa jossakin sellaisessa maailmassa, jonne hän ei ollenkaan kuulunut. Kaikki hänen tuttavansa näkivät vain irrallisia tapahtumia ja yksittäisiä seikkoja, joiden perusteella he arvostelivat ja suorastaan tuomitsivat kaiken hänen elämäänsä liittyvän. Mitä useampi päivä kului, sitä selvemmin kärsinyt mies näki, ettei ollutkaan kysymys mistään erillisistä tekijöistä, vaan suoranaisesti maailmasta, jossa vallitsevat aivan käsittämättömät lait.

Aluksi hän siis oli ollut suunnattoman helpottunut, vapautunut. Seuraava vaihe oli eräänlainen vihan eri muotojen läpikäyminen, kun hän pohti kaikkea sitä, mitä häneen oli noiden kymmenien vuosien aikana kohdistettu. Tuota vihan vaihetta oli kestänyt yli vuoden ajan. Jälleen kerran jokin asioista tietämätön olisi pitänyt häntä huonona ihmisenä, sillä eihän hieno ihminen vihaa ketään eikä mitään, etenkin seurakunnan työntekijä! Mutta hän oli vuosikymmenien ajan pidättäytynyt vihan tuntemisesta, koska se oli aivan suoranaisesti kielletty häneltä, vaikka kaikki hänen tuntemansa ihmiset olivat omanneet oikeuden sen osoittamiseen.

Tukahdutettu viha on hirvittävä tuhovoima kenen tahansa ihmisen elämässä, sen tietävät kaikki alan ammattilaiset, sekä valistuneemmat tavalliset kansalaiset. Jossakin vaiheessa tuo padottu ja tukahdutettu viha on poistettava mielestä ja elimistöstäkin; muuten seuraa ihmisen tuhoutuminen. Sen kanssa Reino oli nyt työskennellyt parhaansa mukaan ja oli päässyt seuraavaan vaiheeseen, joka varmasti olisi kestävä vieläkin kauemmin. Hän oli alkanut kohdata pohjantonta suruaan, joka nyt pyrki pinnalle. Mitä kaikkea hän olikaan menettänyt noina menneinä vuosikymmeninä!

Reino oli surullinen siitä, että hänen paras nuoruutensa ja miehuutensa oli kulunut niin ristiriitaisissa tunnelmissa. Hän ei muistanut paljoakaan siltä ajalta, kun lapset olivat olleet pieniä. Hän oli jatkuvasti saanut kuulla, kuinka huono ja suorastaan kelvoton isä hän oli. Jos seurakuntalaiset moittivat häntä milloin mistäkin, oli vaimolla aina ollut vastaus kaikkiin vastoinkäymisiin. Niin kelvoton isä ei voinut olla seurakunnassakaan yhtään sen enempiä, ja vaimo tiesi syyttää miestä kaikista seurakuntalaisten ongelmista. Eihän seurakunta voinut edistyä, jos mies ei osannut käyttäytyä kotonaankaan! Vaimon täytyi tässäkin kohden heittäytyä siihen kuiluun, mikä vallitsi seurakuntaisten ja Reinon välillä! Mies raukka kun ei tajunnut ovikellon soidessa itse mennä ovelle vastaanottamaan seurakuntalaisia, vaan vaimon täytyi tehdä se!

Vaimo oli hyvin rakastettu seurakunnan keskuudessa, nimenomaan esiin tälläytymisensä johdosta. Hän ei lainkaan tajunnut tehneensä sitä, mitä eräs seurakuntalainen vuosikautia sitten oli selittänyt Reinolle.

Olipa hän todella saanut kuulla mitä ihmeellisimpiä ja uskomattomimpia asioita sananpalvelustehtävänsä aikana! Tuohon aikaan heillä oli kotiseuroja eräässä maalaistalossa, missä talon vaimo jatkuvasti oli huomiota herättävällä tavalla esillä. Kun Reino sitten vähitellen alkoi luoda hämmästeleviä katseita kokoontumisten aikana, katsoi perheen emäntä selityksen ajan tulleen. Hän vei vierailijan puhujan käsi puolesta syrjäiseen huoneeseen ja selitti: ”Kuulehan Reino, sinä olet saattanut hiukan ihmetellä sitä, miksi minä niin voimallisesti toimin perheen ja kokousten johtajana. Tilanne on nyt kuitenkin se, että tuo meidän mies on niin hiljainen hissukka, ettei siitä oikein ole hengelliseksi johtajaksi ja perheen pääksi. Niinpä minä olen tehnyt, niin kuin Raamattu kehottaa: ”Naisen tulee peittää päänsä!” Ja kun kerran minun mieheni on niin avuton, olen minä peittänyt hänet!”

Kuinka totta tämä olikaan lukemattomissa seurakunnissa ja perheissä, huomioiden tietenkin se seikka, että hyvin harva olisi valmis tuomaan asian esiin niin rohkeasti kuin tuo nainen! Reino oli ollut peitetynä niin hienovaraisella tavalla, ettei sitä juuri kukaan seurakuntalainen huomannut! Ei huomannut kukaan sitäkään seikkaa, että seurakunnan vieraillessa eri paikkakunnilla Reinon järjestämällä linja-autolla, ainoa kiitoksen saanut oli hänen vaimonsa. ”Voi kuinka sinä jaksatkaan aina olla niin energinen ja hieno ihminen! Tämä matka on ollut aivan ihastuttava, kun sinä niin pidät huolen meistä!” Reino oli kuullut tämän lukemattomia kertoja istuessaan takapenkillä loppuun asti uupuneena, kun oli joutunut huolehtimaan kaikesta niin matkan aikana kuin paikanpäälläkin. Hän oli johtanut kokousta, pitänyt saarnan, käynyt sielunhoidollisia keskusteluja, oli tilannut ravintoloissa ruuan, kahvit. Häntä oli vain moitittu, kun joku ei ollut saanut juuri sitä annosta, minkä oli tilannut!

Reino tiesi aivan tarkkaan sen, kuinka hänen vaimonsa jatkuvasti, toistuvasti, hyvin hienovaraisesti

moitti häntä eri seurakuntalaisille kärsivä ilme kasvoillaan. Mutta ei milloinkaan oltu häneltä haluttu selitystä joillekin näistä asioista. Ei milloinkaan! Hän oli elänyt vuosikymmenet erilaisten syytösten painaessa hänen selkäänsä ja kalvaessa sisintä.

Meidän ei nyt tule nähdä luonnehäiriöisyyttä siellä, missä sitä ei ole. Toisaalta on elämän säilymisen kannalta nähtävä se kaikkialla siellä, missä sitä todella on, sillä se on tuhovoima, joka särkee sekä sielun että mielen — ja sen jälkeen ruumiillisen terveydenkin.

Toistaiseksi ei ole olemassa mitään maailmanlaajuisia, yleisesti hyväksytyä määritelmää luonnehäiriöisyydelle / psykopatialle, vaikka esimerkiksi Raimo Mäkelä kirjassaan luettelee valtavan määrän eri piirteitä. Me emme pyrikään määrittelemään luonnehäiriöisyyttä itse asianosaisen kannalta, vaan me teemme sen, mikä tuntuu ainoalta todella oikealta lähestymistavalta: me pyrimme määrittelemään sitä, mitä ns. uhri joutuu kokemaan. Siten voimme varmasti olla avuksi mahdollisimman monelle näiden asioiden kanssa kipuilevalle.

Yksi merkittävimmistä piirteistä, minkä jokainen uhri joutuu kokemaan on se, että teot ovat kohtuuttomassa ristiriidassa sanojen kanssa. Kun allekirjoittanut nyt neljäkymmenen vuoden ajan on joutunut seuraamaan näitä asioita nimenomaan seurakuntaelämän kannalta, herättää tämä seikka mitä ristiriitaisimpia ja surullisimpia ajatuksia. Voiko todella olla totta, että siellä, mistä ahdistuneet ja tämän elämän silpomat ihmiset hakevat apua, he kohtaavat aivan uudellaiset, elämää särkevät tekijät? Voiko kaikki todellakin olla näin surullista? Ilmeisestikin.

Missä on paljon sanoja, sieltä ei syntiä puutu, sanoo Sana. Kaikkien näiden vuosien aikana on käynyt ilmiselväksi, että kaikkeen luonnehäiriöisyyteen ja luonnehäiriöiseen käytökseen liittyy valtava määrä selityksiä ja puhetta. Lähes jokainen yhteyttä ottanut henkilö jossakin keskustelun vaiheessa tuo esiin sen seikan, että ahdistava ihminen puhuu todella paljon, joskus tuskastuttavan paljon, loputtomasti, tauotta, välittämättä siitä kuunnellaanko häntä vai ei.

Miksi meillä on niin valtavan paljon erilaisia uskonnollisia yhteisöjä, joista vain harvat tulevat toimeen muiden kanssa? Miksi kaikissa näissä niin loputtomalta tuntuvalla tavalla perustellaan kuukaudesta toiseen, vuodesta toiseen, vuosikymmenestä toiseen, yhteisön näkemyksiä ja opetuksia? Siitä huolimatta aivan käytännön elämässä toteutuu tuskin mitään julki tuodusta! Sanat ja käytäntö, teot, ovat valtavassa ristiriidassa keskenään!

Miksi seurakunta toisensa perään kuuntelee mieluummin ihmistä, joka on todettu luonnehäiriöiseksi, kuin sitä, joka ahdistettuna alkaa miettiä keinoa tästä elämästä pakenemiseksi? Miksi työpaikoilla kuunnellaan juuri niitä, jotka pilaavat koko työympäristön hengen ja saavat muut kärsimään? Miksi luonnehäiriöisyyttä ei haluta nähdä siellä missä se on suurimmassa vallassa? Miksi Reinon kaltaiset ihmiset saavat kokea jatkuvaa mitätöimistä ja alas painamista jopa oman aviopuolison säästyksellä? Miksi jatkuvasti vai-

ennetaan ne, jotka eivät halua uida virran mukana, vaan vaativat asioiden korjaantumista?

Miksi asioihin puuttumattomuus on saanut sellaisen vallan? Koska luonnehäiriöisyys / psykopatia sisältää niin suuren määrän ihailtavia piirteitä, jotka soveltuvat nykyaikaiseen suuntaukseen ja ajattelutapaan! Terve ihminen on kuulemma sellainen, joka keskittyy oman hyvinvointinsa edistämiseen jopa muita alleen tallaamalla! Sairas on jokainen, joka haluaa huomioida muutkin ihmiset. Arvoasetelmat, joita vielä jokin aikaa sitten kunnioitettiin, on käännetty pääläelleen, tajuamatta ollenkaan, että tällainen suuntaus ei pidemmällä tähtäimellä voi tuoda mukanaan mitään hyvää.

Mieleeni on syöpynyt se, kuinka korkeinta johtoporrasta myöten on aina korostettu sitä, että meidän tulee puhua vain hyvistä asioista, jättäen kaikki negatiiviset seikat mainitsematta. ”Saarnaa vain hyviä asioita, sano loppuun halleluja ja aamen, niin kaikki menee hyvin!” Huomiota herättävää on se, etteivät kyseiset henkilöt milloinkaan itse ole noudattaneet toisille antamaansa kehotusta! Seurakunnissa on siis muhinut tuhon siemen vuosikymmenien ajan, ilman että ollaan tajuttu sen katastrofaalista vaikutusta! Ulkonaisesti kaikki näyttää olevan hyvin, mutta suuri julistus ja suuri sanoma on sokaissut monet ihmiset niin totaalisesti, että kokonaisuuden keskellä ei ole nähty yksittäisen ihmisen kärsimystä, vaan aivan jeesuittamaisella tavalla on katsottu tarkoituksen pyhittävän keinot. Ei käsitetä lainkaan, että jokainen yhteisö koostuu yksilöistä, joiden hyvinvointi on kaiken perusta!

Kun Reino katseli taaksepäin vuosikymmenien seurakuntatyötä, tuli hänelle itse asiassa paha olo. Kuinka paljon ihmisraunioita olikaan jäänyt tien varteen ilman että kukaan todella olisi ollut halukas auttamaan heitä juuri niissä asioissa, joissa heillä oli vaikeuksia. Evankeliumia julistettiin kuukaudesta toiseen ja vuosi vuoden jälkeen, mutta mitä siihen itse kunkin yhteisön mielessä kuului, vaihteli todella suuresti. Monissa vapaissa suunnissa sosiaalista työtä oli alettu katsoa hyvin karsaasti ja korostettiin vain oikean opin eteenpäin viemistä hintaan mihin tahansa. Ja se todella tehtiin kalliiseen hintaan, kun ihmisiltä vaadittiin ensisijaisesti hengellistä sitoutumista kunkin yhteisöön, täysin sulkien silmät siltä tosiasialta, ettei monikaan ahdistustensa keskellä ollut tietoinen siitä, mihin oli ryhtynyt ja mihin liittynyt. Ei tullut mieleenkään auttaa näitä ihmisiä ensin henkisesti ja aivan maallisestikin, jotta nämä olisivat tervehtyneet ja sitten tehneet päätöksensä, joka oli ihmiselle kaikkein tärkein hänen elämässään ja johon vaadittiin kokonaisvaltaista harkintaa.